

23-04-22

'Woonminister Hugo de Jonge kan nu al in actie komen'

door Pieter van Erven Dorens en Yteke de Jong

Minister Hugo de Jonge (Volkshuisvesting) heeft de mogelijkheid in te grijpen bij bouwlocaties die door tegenwerking van gemeenten of provincies braak blijven liggen

Nadat minister Kajsa Ollongren vier jaar stilzat terwijl de woningbouw vastliep, dreigt nu ook minister Hugo de Jonge te verzanden in overlegondes en nieuwe wetgeving. Dit terwijl hij nu al beschikt over alle vereiste machtsmiddelen om gemeenten tot woningbouw te dwingen, zeggen bestuursjuristen.

Afgelopen februari presenteerde De Jonge zijn Nationale Woon- en Bouwagenda, met plannen om ooit jaarlijks tot 100.000 nieuwe woningen te komen. „Het Rijk gaat de regie op de volkshuisvesting herpakken”, beloofde De Jonge. Daarom wordt gewerkt aan de nieuwe Wet regie volkshuisvesting. Dat gaat wel even duren. De wetstekst is er nog niet eens, laat een woordvoerder van het ministerie weten.

Maar dat geeft ook niets, zegt Friso de Zeeuw, emeritus hoogleraar gebiedsontwikkeling aan de TU Delft. „Er zijn voor de minister nu al een aantal mogelijkheden om de regie te nemen. Ik zou niet weten wat je meer nodig hebt.”

Ingrijpen is het hardst nodig bij bouwlocaties die door tegenwerking van gemeenten of provincies braak blijven liggen. „In dat geval kan de minister een proactieve aanwijzing geven”, zegt De Zeeuw. „De Wet Ruimtelijke Ordening biedt die mogelijkheid. Dan moet de gemeente het bestemmingsplan aanpassen aan de inhoud van de aanwijzing. Daar heeft De Jonge geen nieuwe wet voor nodig.”

Maar dat is zeker niet de enige mogelijkheid. De Zeeuw: „Als de gemeente tegenwerkt, dan komt het inpassingsplan ter sprake. Dan kan het Rijk zelf een bestemmingsplan maken. Een ander instrument is het rijksprojectbesluit, dat wordt al gebruikt voor energievoorzieningen.”

Dat Ollongren en nu De Jonge aarzelen om hun macht te gebruiken, wijt De Zeeuw aan de 'beleidsfilosofie' dat het Rijk alleen in uiterste noodzaak bij lagere overheden ingrijpt. Dat zegt ook Rogier Kegge, universitair docent staats- en bestuursrecht van de Universiteit Leiden. „Die terughoudendheid wordt met name door liberalen sterk beleden. Het CDA is wat eerder geneigd tot ingrijpen, sociaaldemocraten nog eerder.”

Ook volgens Kegge heeft De Jonge nu al alle wapens in de kast. „Het ligt niet aan het instrumentarium, maar aan de rol die mensen nemen. Op het ministerie zitten ze al tien jaar met verbazing te kijken hoe het gaat in het land.” Kegge denkt dat die houding daar een beetje ingebakken is. „De taakopvatting is plannen en beleid maken, niet zelf met de voeten in de klei gaat staan. Alleen ga je daar deze wooncrisis niet mee bestrijden”

Kegge stelt dat De Jonge er met alleen zijn woon- en bouwagenda niet gaat komen. „Dat is heel zacht beleid. Als je alleen opschrijft dat er 100.000 woningen moeten komen, gaan de gemeenten Amersfoort en Zaandam, om er maar wat te noemen, niet per se meer woningen bouwen.”

Hij denkt dat het wel moet beginnen met overleg. „Ideaal is om met gemeente om tafel te gaan zitten en afspraken te maken. Als gemeente teveel stil zit, kun je dan een proactieve aanwijzing geven. Doet de gemeente daar niets mee, dan komt een inpassingsplan aan de orde.”

Zo'n van hogerhand gemaakt bestemmingsplan is wel een hele klus voor een ministerie, zegt Kars de Graaf, hoogleraar bestuursrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen. „Het vergt een zekere expertise. En kennis over het gebied waarvoor je zo'n inpassingsplan gaat opstellen.”

De Graaf vindt ook dat de gereedschapskist van De Jonge al goed gevuld om woningbouwlocaties aan te wijzen. „Ik denk dat hij bij machte is dat te doen, via een

proactieve aanwijzing of een inpassingsplan. Het moet dan wel gaan om een zaak van nationaal belang, maar dat kun je met de huidige woningnood wel beredeneren.”

Volgens de hoogleraar heeft bestuurlijk overleg de voorkeur om de verhoudingen goed te houden. „En dan heeft hij dus een stok achter de deur. Mijn voorzichtige mening is dat je soms behoefte hebt aan keiharde instrumenten om van hogere tot lagere overheden door te dringen.”

Maar ook dan kan het lang duren voordat er een woonwijk staat, zegt De Zeeuw. „Voor het maken van een bestemmingsplan ben je ruwweg 1,5 jaar verder. Dat is de turboprocedure. Daarna krijg je de juridische procedures.” Hij verwacht daarom ook geen wonderen. „Door de passiviteit van Ollongren is veel tijd verloren gegaan. Dat kan Hugo niet in zijn eentje inhalen.”